

**S básníkem
Milanem Děžinským
o hranicích jednoduchosti,
angažovanosti umělce a sčítání
prošlapaných cest**

Foto Dirk Skiba

Je omyl zabývat se jen svou vydestilovanou intimitou

Ptal se Martin Stöhr

Jste-li místní, možná vám ten pohled dávno zevšedněl. Ale pokud to nečekáte, může vás oslnit. Na roudnickém nádraží vystoupíte z vlaku a tam, kde oči hledají poslední peron, se leskne už jen mohutná hladina Labe. Mává na mne básník a překladatel Milan Děžinský (nar. 1974), který se hned ujímá role průvodce. Říká, že když zde v roce 1850 dorazila železnice, vzal za své kus starého města. Řeka i časy plynou a Milan, kdysi jeden z hlasů početné básnické družiny, s novou sbírkou *Obcházení ostrova* plnou parou míří na čelo českého básnického pelotonu.

Přišli jsme před chvílí z malebného nádraží, takže začneme jednoduše: Většina literátů působí ve dvou třech velkých českých městech, ty jsi jeden z nemnoha, kteří mají „celostátní působnost“, ale bydlí v menším sídle. Co ti tato pozice dává a v čem tě omezuje?

Myslím, že představa centra a periferie je dnes překonaná, do jisté míry žijeme ve virtuálním světě, komunikujeme a pracujeme elektronicky, ale i cestování se dost zjednodušilo, autem jsem za dvě a půl hodiny až u vás v Brně, Praha je doslova za rohem. Roudnice pro mne byla důležitá v tom, že mi zvlášť v mládí v období literárních objevů a fúzování poskytovala určitou perspektivu i odstup. Bylo to veselé; v Praze jsem byl vždycky přespolní a v Brně a Ostravě zase málem za Pražáka. Tohle místo mi poskytuje vědomí řádu a stability, ale i zjevné dynamičnosti života, čtyřicet let tady žiju, chodím kolem stejné řeky, vidím, jak se věci kolem proměňují, ale v něčem jsou stále stejné, vždýt ani to náměstí se u nás za osm set let téměř nezměnilo.

Ta řeka tady je ohromná.

Ano, a není jenom krásná, ale je to i dynamický element v jinak docela statické lokalitě. Podstatné je, že tu jsou místa pro mne stále živá, místa, na která jsem si někdy „sáhl“, neopustil jsem je, nejsou to pro mne jen kulisy, které vidí občasný navrátillec. Měl jsem už jako dítě zvláštní vnímání tohoto prostoru, provázela mne obsesivní představa, co by se stalo, kdyby se naráz zviditelnily všechny ty šlápoty, to, kudy už jsem šel, pobíhal a poskakoval, kolik by pak zbylo míst, na která bych ještě musel stoupnout. Chtěl jsem zkrátka prošlapat a zmocnit se celého toho prostoru. Nikdy jsem nechtěl žít jinde.

A není nic, co by ti tady vadilo?

Určité rozmrzení vnímám. Kolik lidí si zde někdy zkusilo napsat báseň? Kolik lidí tady asi četlo poezii? Chybí zde blížeenci, kteří jsou v poezii důležití. Básně nejsou jen literatura. Poezie má i silný společenský aspekt. Přiznávám, že jako student jsem žíznil po takových kontaktech a tady to moje zátiší pro mne bylo zvláštně

teskné, pořád mne to hnalo někam na cesty. Ale tahle potřeba s věkem opadne a přiznávám, že nemám k internetu a sociálním sítím ten typicky ambivalentní vztah. Být sám má dnes díky nim jiný rozměr.

Zmínil jsi odstup, který ti toto místo dalo. Šlo právě jen o tu životní vnímavost, nebo jsi i nějak jinak chápal měřítka psaní a tak podobně?

Poskytlo mi to především soustředění, koncentraci. Nebyl jsem zkrátka součástí žádné umělecké smečky, která pila moře pív a nad ránem se dojíkala v nonstopu. Jako bych byl vždycky přespolní. Tahle družná objetí a klepání po ramenou, to mne minulo. Ne že bych seděl doma, každou chvíli jsem vyjížděl na nějaké čtení nebo literární sraz, ale užil jsem si večera a pak jsem se musel vrátit domů. Byla to funkční samota, která mi umožnila číst, studovat a o ledasčem přemýšlet.

Není tedy zřejmě náhoda, že stěny tvé pracovny jsou celé obložené

si z antikvariátu často plný batoh. Časem si přeče jen všimneš, že některá vydání jsou hezčí než jiná.

Hezčí než jiná... Takže jsi také trochu i bibliofil?

Člověče, opravdu ani ne, já moc nejásám nad grafikou na frontispisu nebo nějakým tím ručním Simili Japanem, spíš zažívám určitou rozkoš z příběhu knihy, z její autenticity. V těch prvních vydáních je přítomná jedinečná dobová atmosféra, je vzrušující držet v rukou svazek s podpisem autora a vědět, že se knížky dotýkal i on. Na stránkách takového vydání se víc přiblížíš vnímání čtenáře i autora té které doby, tedy i jeho výpovědi. Je to zvláštní, nenahraditelná emoce. Ale baví mne i dokonale textologicky ošetřené sebrané spisy, to je zase jiný druh čtenářské slasti.

Podivný, blouznivý flám

Když jsi byl mladý a vlasatý a chodil v takovém puškinovském kabátě, přezdívali jsme ti z legrace hrabě Děžinský. Odkud je tvůj rod?

**Chybí zde blížeenci,
kteří jsou v poezii
důležití. Básně nejsou
jen literatura**

knihovnamí, máš tady několik tisíc knížek, systematicky svou knihovnu doplňuješ, to se dnes už moc nenosí...

Ke spoustě knížek se neustále vracím, musím je mít. Je zde praktické hledisko, chuť se stále znova navracet k oblíbeným místům, ujistit se, že mi to místo moje čtenářská paměť nepokroutila. Ale nezačalo to sbíráním knížek, bibliomanskou láskou k papíru, zájmem o knihy jako artefakty. Nejprve to byla nutnost. Chceš nahlédnout do Ortena nebo do Koláře, ale nemůžeš se samozřejmě automaticky spolehnout na místní knihovnu. A také jsem zažil dobu, kdy byly sbírky a knížky o poezii finančně dostupné i pro studenta, nosil jsem

Můj děda Konstantin Děžinskij, v roce 1941 patnáctiletý, utekl před bídou a hladem z Němci obsazeného Běloruska. Představuju si ho, jak se jako polosirotek ze zemljanky v rámci jakéhosi pracovního náboru přesunul v dobytčáku směrem k Říši, a na konec skončil u sedláka ve Šluknově. Po válce byl takový přesun podezřelý, zaváněl zradou Sovětského svazu, tak svůj původ skrýval a vydával se za Ukrajince, těch u nás žila početná komunita, dávno před válkou. A tak to měl zapsané i v dodatečně vystavených dokladech. Až po jeho smrti jsme se dozvěděli, že měl úplně jinou národnost. Dopátral jsem se, že pocházel z vesničky Tiškovčina u města Volodin. Skončil v nedalekých Dolních

Foto Ondřej Lipár

Beřkovicích, získal tam práci řidiče v cukrovaru, žil tam až do konce života, vím, že z duše nenáviděl Rusy a komunismus. Pro mě to byl charakterní člověk. Pamatuju si z dětství, jak jsem u něj sedával v křesle a rád poslouchal všechna jeho vyprávění, uměl to dobře a měl o čem mluvit.

Říkal jsi mi, že máš také moravské kořeny, to je matčina linie?

Rod z matčiny strany pochází z Vlčnova, žije tam po staletí. Měli nějaká menší pole, chalupu, ale můj děda už pro nadpočetnost jaksi neměl šanci podědit část gruntu, tak ho dali na řemeslo, vyučil se malířem pokojů a bydlel pak v Moravském Písku, v Písku se narodila i moje máma. Když po válce vyhnali Němce ze Sudet, rozdávaly se tam statky a synové, co byli na hospodářstvích ve Vlčnově až poslední v řadě, využili té nabídky, ale brzy se vrátili, protože jim to sedlačení moc nešlo. Mezi nimi byl i můj děda, ale to neznamená, že byl flink. Byl to vážný, přísný člověk, pro kterého byla práce vším. Občas jsem ho doprovázel na jeho různé malířské fušky a byl mu ochotný pomáhat, asi jako jediný z jeho vnuků. Takže žádným aristokratickým příběhem nemůžu sloužit. Rodiče se seznámili při práci v Kaučuku v Kralupech, narodil jsem se, když byl otec na vojně. Později se přestěhovali do Roudnice nad Labem, kde dostali byt. Od roku 1976 tedy žiju zde.

Jak jsem tě poznal, nemáš v sobě moc „rybí krve“, takovou tu odtažitou mentalitu, která směřem na Západ chladne.

Může být, vždycky jsem o sobě tvrdil, že jsem hlavou a tělem Čech, ale srdcem Moravák. A zvlášť když jsem začínal psát básně, vždycky jsem jaksi intuitivně inklinoval k Moravě.

Jaké jsi měl v začátcích literární blíženec? Mrtvé, živé...

K psaní mne jako studenta ponoukal o rok starší kamarád, psycholog a surrealista Roman Telerovský, který dnes také bydlí v Roudnici. Velmi mne vzrušovaly texty otištěné v *Analogonu*, ale nakonec jsem se vydal jinou cestou. Hrátky s nevědomím, to není úplně moje gusto, jsem dost „vědomý“, bdělý a racionální typ, ale i když to dnes už není moc poznat, zaujal mne tehdy velmi absurdní humor Daniila Charmse, moje první literární pokusy byly právě takové. Iniciační pro mne bylo Wernischovo *Doupě latinářů*, které tehdy vyšlo, a taky „modrý humor“ brněnské party A. I. V., což byli lidé, kteří tam tehdy studovali psychologii a později fúzovali se Skupinou surrealistů v ČSR.

Ale tohle přece nebyli tvoji vrstevníci. Ke komu jsi náležel generačně?

Za své generační druhy považuji ty, kteří vstupovali do literatury svými prvními a druhými knížkami

Milan Děžinský a Martin Stöhr při uvedení sbírky *Obcházení ostrova*

ve druhé polovině devadesátých let: důležití byli tehdy pro mne literární přátelé, jako je Bogdan Trojak, Vojta Kučera nebo trochu starší Radek Fridrich, Robert Fajkus či Petr Maděra. A jistě také autoři sdružení kolem Hostu. Devadesátky, na jejichž poetiku dnes mladší básníci a teoretici někdy útočí, byla doba, kterou dnes nelze nevnímat jako neuvěřitelnou etapu absolutní svobody, kterou už naše děti nezažijí, ale také jako dobu obrovského tápání. Neměli jsme žádného generačního teoretika, museli jsme se ukotvovat ve zlatých šedesátých letech, četli jsme i Holana, Diviše a Reynka a vraceli se k poezii předválečné a spirituální, dokonce až někdy k symbolistům. Přímou reagovat jsme mohli jen na undergroundovou poezii. Ten kontext byl vymezující.

A jak vzpomínáš na atmosféru těch let, které když někdo pamatuje, tak v nich prý nežil.

Především to byla poslední dekáda před vypuknutím digitální revoluce. Naposled jsme žili bez internetu a bez mobilů, za poezii se všelijak cestovalo, autorská čtení byla amatérská a často příšerná. Dnes mi to období připadá jako takový podivně blouznivý flám. Nepatřím mezi ty, kteří si tu

dobu adorují. Mám naopak pocit, že k tomu, čemu jsme bezmezně věřili a považovali za dogma, čím jsme byli klausírováni, takovými těmi obludnostmi, jako je „neviditelná ruka trhu“ nebo „každý svého štěstí strůjcem“, je dnes potřeba se stavět s nesouhlasným odstupem stejně jako k tehdejšímu pojetí rabiátského a loupeživého kapitalismu. Byli jsme všichni krásní a mladí a vnímali přirozeně jiné akcenty než dnes. Vystřízlivění a životní zkušenosti s sebou logicky přinášejí mnohem kritičtější pohled.

Být a žasnout

Co je poezie? Jaký je to způsob vidění, prožívání světa? Co je na ní jedinečného?

Každá odpověď bude mít své slabé místo, každou odpovědi si lze naběhnout, nebo si jí zavřít cestu k nějaké přesnější, jemnější interpretaci. Jako zásadní tuším, že poezie — i když se to tak zřejmě obecně nevnímá —, je přímo navázaná na *skutečnost*. Že to není nic mimo ni. To je pro mě důležité. Poezie dokonce může být kondenzátem, esencí skutečnosti, fascinuje mne na ní její jednoduchost, ten „jeden hlas“, který však dokáže být stejně naléhavý, nebo dokonce naléhavější než umělecké výkony, které pracují, s „velkou orchestrací“, opírají se o nástroje, rekvizity, techniku a tak dále. A pokud mám být stručný a úplně osobní, pro mne poezie znamená prostou *snahu pochopit svět*. S její pomocí si skutečnost kolem nějak defínuji, modeluji a zajímá mne, jestli mi tyto moje „teorie“ život zpětně potvrdí.

A potvrzuje? Jsou ty tvé nálezy platné?

Ano, ta platnost znamená asi tolik, že odstupem vnímáš, že tak to prostě je. Že určité životní *zastavení v básni* rezonuje, že působí třeba i po sto letech v básni někoho dávno mrtvého a že se tyto vzkazy a nálezy dají univerzálně sdílet. Když je to samozřejmě dobrá báseň.

K dobrým a „nejlepším básním“ se snad ještě dostaneme, ale popiš mi, jak se mění vnímání toho, co je podstatné, s věkem?

No starej Děžinský, chlápek, co tady před tebou sedí, toho mladýho

Milana dost nenávidí, to je pravda! Dvacet let starý *Kašel mé milenky*, moje první „vážná“ sbírka, je dost zašmodrchaný, nejistý, jazyk enigmatický. Dnes se snažím o jednoduchost. Kdosi řekl, že to, co se nedá říct prostě, nemá se vyslovit vůbec. Zkoumám hranice jednoduchosti, snažím se kráčet po hraně, ale nesejít na scestí, tedy k banalitám. Pokud mi někdo řekne, že ho moje sbírka oslovila právě tou jednoduchostí, ale při opakovaném čtení se mu otevřely ještě jiné plány, je to pro mne největší vyznamenání.

Takže napříště už žádné „navlhle, diskrétní organické motivy“?

Prý jich u tebe stále ubývá.

To je pravda, na druhou stranu tohle je téma, které mne nepřestává bavit a zajímat. Síla života, jeho rodivost, všechno to vlhké, temné, ta nerozlišitelná proměnlivost života, který se stále znova replikuje a zase umírá. Tohle musí vzrušovat každého básníka. Mne to rozhodně zajímá! Když by ses tady rozhlédl po knihovně, mám hodně svazků o evoluci, což je pro mne zázrak, *ta vůle života*, kterou ze světa nesprovodí ani žádný meteorit, ani jaderný výbuch. A nedá se vyloučit, že tenhle zázrak se ve vesmíru nerozběhl jen jednou. Takovým věcem jsem se snažil vždycky přijít na kloub. Co je život, *proč něco je*, i když by to mělo spíš *nebýt*.

Taková studia obvykle skončí na katedře Boha Otce, ne?

Tenhle výklad světa se mi ještě nepotvrdil, ale Boha z toho mohu sotva vyloučit, že? Ale jsem vlastně rád, že jsem k ničemu definitivně nedospěl, protože to bych pak měl ten štempl v indexu, a to krásné tajemství sám pro sebe ztratil. Samozřejmě mne nemálo zneklidňuje, že velmi pravděpodobně zemřu, aniž bych tohle sudoku rozlousknul.

Říkáš to tak vesele, jako by tě příliš netrápily ani tyhle otázky bez odpovědi, ani vlastní konec.

Možná si to sugeruju, možná je to nezasloužený dar, ale opravdu mi chybí typická básnická sebelítost, nejsem bolestín, moc mne netrápí, že jednou tady nebudu a život půjde dál. Na svět

i na svůj vlastní příběh se dívám s úžasem pozorovatele. A když zázrak života zahlédneš trochu odosobněně, ten úžas není menší, spíš naopak. To je trochu téma i mé poslední knihy. Člověk je jen částí nějakého obrovského procesu, z jistého pohledu není vlastně nic moc, ale může *být* a žasnout. *Já* můžu být a žasnout. A za to jsem nesmírně vděčný.

Nejdobrodružnější čtení

Proč se u nás tak málo čte překladová poezie? Občas se objeví nějaký výbor klasika nebo profil současného zahraničního básníka v literárním časopise, ale jen sporadicky.

Řekněme, že ve dvacátých letech byla moderní česká poezie ještě velmi mladá, bylo jí sotva sto let, a tak bylo důležité poznávat všechny vlivy a trendy z vyspělejších kultur, u nás byla stěžejní inspirace Francií, nejen v poezii. Dnes už jsme dávno jinde, od všech těch „moderních směrů“ uplynulo dalších sto let a globalizace postihla i kulturu. Dneska je skoro jedno, jestli čteš mladého básníka z Turecka, Finska nebo ze Států, málokdy to jde rozlišit. A už jsme tady mluvili o tom jednom jedinečném hlasu poezie a ten zjevně podtrhuje fakt, že báseň vznikla v mateřském jazyce, že je v tomto smyslu ničím neporušeným originálem. Co je mateřský jazyk? Tvoje základní jazyková identita, něco, s čím jsi byl konfrontovaný už v prenatálním stavu. Můžu to ilustrovat úplně triviálně. Když čtu báseň v angličtině, vlastně nikdy se mi nestane, že bych měl husí kůži. Ale u básni dobrých českých autorů se mi to přihodí pravidelně. Próza má zřejmě trochu jinou senzitivitu, na té se překlad tolik nepodepíše.

Ty ale nejsi překladatel profesionál... Jaké je to být s básní při překladu, co je to za zkušenost?

Překládám výběrově, nikoli systematicky. Výborná Američanka Sharon Oldsová vyšla u vás v Hostu, tu jsem překládal společně s Yvetou Shanfeldovou. Někdy si báseň z angličtiny převedu právě pro pocit větší blízkosti. I když si v angličtině věřím, není to zkrátka ono. A přitom je to

zároveň **ten** nejhlubší a nejdobrodružnější způsob čtení. Jde o to, dostat se za text, přijmout ho, ale nebyt servilní k originálu. Mít na paměti, že důležitější než dokonalý překlad je „přesná“, dobrá česká báseň — to říkal Vladimír Holan. Pokud překladatel sám poezii píše, je to velká škola básnického řemesla.

Neumřít na třídní boj

V českém prostředí jsi inspiroval původně americký projekt, ročenku *Nejlepší české básně*. Příští rok to bude už deset let, co vychází. Neproduktivní diskuse o tom, že žádné „nejlepší básně neexistují“, vcelku utichly, ale přece jen. Není čas na nějaké zastavení, změnu?

Na smysl antologie je třeba se dívat z pohledu doby, kdy nápad vznikl. To byl rok 2007, tehdy probíhala známá diskuse o „krizi poezie“, kterou otevřel rozhovor s Petrem Boháčem ve *Tvaru* a Štefan Švec se přidal glosou v *A2*. Řadě lidí se tehdy zdálo, že česká poezie jsou jakési stojaté, ne-li zahnívací vody, že nic, co by stálo za pozornost, nevzniká. To mne samozřejmě dost dožralo, protože jsem to vnímal jako příslušník stavu, který je neprávem haněn. Říkal jsem si, tohle přece není polemická reakce od těch, kteří vědí, o čem mluví, básně čtou a pak o nich diskutují, ale někoho, ke komu se dobrá poezie zřejmě ani nedostane a kdo soudí na základě nahodilého vzorku. Tehdy jsem připravoval na dálku rozhovor s americkým básníkem a esejistou Davidem Lehmanem, to byl člověk, který s ročenkami v osmdesátých letech začal ve Spojených státech amerických, a napadlo mne, že by bylo skvělé mít něco podobného, neboť u nich je rozlehlost literatury ještě větší. Doufal jsem, že se najde někdo, kdo se s tím vším seznámí, a aspoň vzorky, jednotlivé povedené texty, se dostanou k širšímu publiku.

A podařilo se to?

Ukázalo se, že stále existuje dost dobrých básníků i básní a škarohlídké diskuse pomalu ustaly. Mimořádně první výběr, který v roce 2009 uspořádala dvojice Karel

Šiktanc a Karel Piorecký, byl opravdu mimořádný, ukázal českou poezii v plné síle a ve všech jejích fasetách. O ročenku se aspoň občas zajímají média mimo těch oborových a hlavně je zde platforma pro diskuse o poezii, třeba i ty kuloárové, je tady určitý úběžník toho kterého roku, k němuž jde tyto debaty vztahovat. Víím, že občas kolem ročenky padly nebo se napsaly dost expresivní výroky, ale s tím taky nemám problém, mám rád, když se ledy hýbou. Mám rád polemiky, ta dynamika je vždycky lepší než zahnívací vody, to je fakt. A hodně vzrušených debat nakonec v literatuře přineslo pozitivní výsledek. Nově vznikající poezii sleduji, ale vždycky v ročence objevím něco, co jsem neznal, zajímavého autora, originální způsob psaní. A pro doprovodné eseje to platí také. Jsou k nim různé výhrady, ale je to výjimečný dokument doby, který zde zůstane.

Takže není nic, co bys chtěl změnit?

Ukázalo se, že moje sny o tom, že ročenku budou sledovat středoškolské učitelé a používat ji v hodinách literatury, byly naivní. A taky představa, že by mohla vzbudit nějakou širší diskusi mimo básnickou obec. Dnes už asi nikdo nezpochybňuje, že česká poezie je živá a bohatá, ale tím ročenka přišla o svou apologetickou funkci, což je také svého druhu hendikep. Možná je čas něco změnit na pravidlech svazku. Je to vydavatel, kdo by si měl stanovit svá očekávání a cíl. Přál bych si, aby ročenka ukazovala celou šíři současné poezie, přesáhla ten subjektivní editorský výběr, byla výrazněji nastavená mezigeneračně, akcentovala více společenské dění.

A jak zařídit, aby se reflexe dění okolo nás nestala agitací?

Jsem člověk velmi angažovaný v osobním životě. Psaní poezie má však zkrátka zvláštní citlivost a své zákonitosti. Když v něm převáží sebelépe míněné proklamace, společlivě ji to zabíjí. Tady platí to Halasovo povzdechnutí, že poezie „nesmí umřít na třídní boj“. Básník by se v každém případě neměl zajímat jen o to, co je intimní a věčné, ale

i o to, co je nadosobní a časové.

O to, co se odehrává v jeho obci, ale i v domovině a všude kolem. A o tom musí vydat svědectví, ale má mluvit řečí poezie, a ne jazykem veřejné vyhlásky. Několik autorů, kteří to umí, u nás jistě máme a nejsou to vždycky ti, o kterých se to tvrdí.

Víc než nářek

Už několik let jsi členem zdejšího zastupitelstva. Co ses v této své roli dozvěděl nového o lidech?

Že si všichni dost zjednodušujeme život nálepkováním a škatulkováním. Že bychom nikdy neměli tvrdit, že pravičáci jsou antisociální a sexističtí, že levičáci by nejspíš znovu rádi popravili Miladu Horákovou nebo že zelení jsou ekoteroristé a ti modří korupčníci. Pokud si někoho ocechuješ, všechno, co řekne nebo udělá, budeš nadále poměřovat právě tím. Možná to takhle konfrontačně jde před televizní kamerou, ale zde jsi na malém městě, řeší se konkrétní úkoly a těžko bys tady s tímto přístupem opravil bazén nebo postavil hřiště. Politické názory hrají v praktickém životě roli podružnou. Tahle zkušenost s komunální politikou je také důvodem, proč se tak podezřele a s úsměvem dívám na všechny ty salonní, kavárenské a o své jedinečné pravdě přesvědčené politruky, kterých je česká kultura odpradávná plná.

Ukázal bys mi ve své nové sbírce nějaké místo, kde prosákne něco z tvé veřejné role?

O práci v zastupitelstvu tam asi nic nenajdeme, ale mám v ní třeba báseň „Odjezd z Ostrova“:

[...]

*Odcházíš volnou nohou z obýváku
rozsvíceného fosforem Sýrie.
Bylo to tu noc, kdy se do tebe složil útes.*

*Tam se vrší kosti, které posbíraly vápno
ze schránek vyhynulých mlžů
od Města palem po ar-Rakku,*

*odcházíš z ložnice s Winstonem
Churchillem,
z koupelny s vory a nafukovacími čluny,
z nichž signalizují vesty,*

*jedeš za jiným básníkem,
nepřičetným filosofem,
přivínout ho na hruď,*

*na ulici se svíjí mokrá hadr,
a nebýt motoru, slyšel bys ho sténat.*

*Ach, všechna tíže světa smotaná
do jediného hadru.*

To je o situaci někoho, kdo žije na malém městě, je odloučený na „ostrově“, ale i tak čelí invazi událostí zvenčí, ví, že se do žádné ulity stejně neschová, ty zprávy ho neustále přepadávají i v jeho intimním prostoru, i tam ho zajmou a nepustí. Nelze se tomu bránit, protože pokud tohle dokážeš dobře uchopit, možná bude ten hlas znít naléhavě déle než jen jednu sezonu. Je dost lákavé všechny časové věci vytěsnit, zabývat se jen svou vydestilovanou intimitou a myslet si, že právě ta nás jednou přežije, přesáhne; ale právě to považují za omyl!

„Umění je nářek, něco pro někoho, nic pro všechny.“ Nefrustruje tě, že poezie je pro většinu nezáživná jak nekonečný cizí sen? A to, že ji sám čteš a píšeš, tě této zkušenosti neušetří. Jak věřit, že právě tvoje poselství je to pravé, záživné, komunikující?

Pro mne to není otázka víry. Co napsal Holan, je prostě fakt. Rozumět poezii je nezasloužený dar, ale ne vždy bych za tím hledal sudičky. V mládí má múzické vidění, lyrickou vnímavost myslím velká většina lidí, je naše škoda, že si ji necháme časem vzít, že otupíme. Často je to o tom, být v pravý čas na pravém místě, potkat se s nějakým výjimečným textem, najít si pro sebe cenu této perspektivy. Zažít nějakou emoční slast z básně je s věkem čím dál těžší, ale i to se mi občas přihodí. O to víc čtenářsky pátrám.

Ty jsi jednou částí své osobnosti také učitel, takže musíš z podstaty profese čelit přímočarým otázkám. Tuhle ti ještě dlužím: Co je dobrá báseň?

Co je poezie, jsme už probrali. Postupně bychom zde mohli vysoustružit i nějakou definici toho, co je podle nás *dobrá poezie*, a pak

podle našeho mustru dohledávat ty takzvaně dobré básně. Vtip je v tom, že na uměleckou hodnotu nikdy nemůžeš jít se šuplerou. Vždycky budeš vnímat báseň z nějaké individuální perspektivy a všechny důvody nemusejí být dokonale srozumitelné ani tobě. Zkrátka dobrá báseň je jako holka, která se ti strašně líbí. Sám nevíš proč, okolí to tak nevidí, neshodneš se s nikým, ale pro tebe je ta bytost jedinečná... A takto bych to snad mohl „prodat“ studentům... To tam proboha nepiš! Tohle není moc seriózní definice.

Tak to zkus jinak!

Silná báseň je pro mne taková, která mne přivede k nějaké skutečnosti, o níž jsem možná cosi tušil, ale přesto ji doposud mýjel jako slepý. A naráz ji zahlédnu a ten nález mne dál inspiruje a opakovaně se k němu v myslí vracím. Jsou to vzácné okamžiky, ale pořád ještě přicházejí. Obvykle třesknou nečekaně, jak rána z revolveru! ●

Milan Děžinský (nar. 1974) je básník a překladatel. Na Univerzitě Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem vystudoval učitelství českého jazyka a angličtiny. Vydal sbírky *Černá hodinka* (Velarium, 1996), *Kašel mé milenky* (Host, 1997), *Slovník noci* (Host, 2003), *Přízraky* (Host, 2007), *Tajný život* (Host, 2012) a *Obcházení Ostrova* (Host, 2017). Za sbírky *Slovník noci*, *Přízraky* a *Tajný život* byl nominován na cenu Magnesia Litera v kategorii poezie. V roce 2016 za svou tvorbu získal mezinárodní (česko-slovensko-polskou) Cenu Václava Buriana. Překládá z angličtiny, spolu s Yvetou Shanfeldovou přeložil knižní výbor z díla americké básnířky Sharon Oldsové *Papežův penis a jiné básně* (Host, 2014). Je učitelem angličtiny a žije v Roudnici nad Labem.